

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Conditiones ex parte satis facientis requisitæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ostendimus in Tractatu de Incarnatione disput. 4. art. 4. ut aliqua satisfactio censetur esse de rigore iustitiæ, non sufficit quod fiat ad æqualitatem, & tantum a debitore solvatur, quantum debetur creditori, sed requiritur insuper quod non fundetur in gratia creditoris, quod fiat ex bonis debitoris, & ex bonis aliis indebitis, seu quæ nullo alio titulo debeantur creditori: Sed hæc conditiones reperiri nequeunt in nostris satisfactionibus, cum illæ non sint ex bonis propriis, sed ex receptis ab ipso creditore, qui est Deus, & infinitis titulis illi debeantur, subindeque fundentur in gratia creditoris, qui posset, si vellet, alio titulo quam satisfactionis, opera nostra satisfactoria à nobis exigere. Unde Bernardus ait quod *Deus nos onerat, cum exonerat, onerat enim beneficiis, cum exonerat peccatis*: Ergo non possumus satisfacere Deo de rigore iustitiæ, pro pena temporali peccato mortali debita. Quare nostræ satisfactiones non pertinent ad iustitiam commutativam, sed ad virtutem poenitentiae, quæ est iustitia quædam imperfecta, & pars potentialis iustitiæ commutativæ, ut disp. 2. ostendimus.

10. Contra primam partem nostræ conclusionis obijciunt Adversarii. Qui solvit pretium ordinis inferioris, non solvit condignè & sufficienter, tamen si pretium illud sit condignè & misericorditer à creditore acceptetur: Sed poenæ hujus vitæ non sunt ejusdem rationis cum poenis vitæ futuræ, sed multum ipsi inferiores & impropportionatæ: Ergo per illas non possumus satisfacere de condigno pro poenis purgatorii peccato remisso de bitis, tamen Deus pro poenis purgatorii, poenas hujus vitæ benignè & misericorditer acceptet.

11. Hoc est præcipuum, imò & unicum fundamentum, quo Recentiores supra citati moventur ad asserendum hominem per bona opera satisfactoria, non satisfacere de condigno pro pena temporali peccato mortali debita. Verum hæc ratio nullius momenti est, multo enim magis gloria æterna excedit bona iustorum opera, quam poena temporalis debita peccatis; & tamen ille excessus non impedit, quin bona iustorum opera sint satis proportionata ad merendum de condigno gloriam æternam; quia nimirum (ut in Tractatu de merito declaravimus) ad meritum de condigno non requiritur æqualitas rei, sive in esse entis (quæ æqualitas arithmetica dicitur) inter meritum & præmium, sed sufficit æqualitas proportionis, quæ geometrica appellatur, seu æqualitas moralis in eo consistens, quod dignum sit apud præmiantis, liberalitatem, ut tale opus tali præmio compensetur. Sic etiam ad satisfaciendum de condigno pro poenis purgatorii, non requiritur æqualitas omnimoda inter poenas hujus vitæ, & poenas purgatorii, sed sufficit æqualitas proportionis, seu æqualitas moralis, in eo consistens, quod dignum sit tale opus, aut talis poena voluntariè assumpta, ut Deum moveat, ne purgatorii poenas infligat. Unde ad argumentum in forma respondeo, distinguendo Majorem: Qui solvit pretium ordinis inferioris tam in esse moris quam in esse physico, non solvit condignè & sufficienter, concedo Majorem. Qui solvit pretium ordinis inferioris in esse physico, habens tamen cum re debita proportionem quandam, & æqualitatem moralem, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Disp. 2.
art. 5.

ARTICULUS II.

Quæ conditiones ad satisfaciendum
requirantur?

Conditiones ad satisfaciendum requiruntur triplicis generis, aliæ enim se referunt ad personam satisfaciens; aliæ ex parte operis quod satisfaciunt; aliæ verò ex parte ejus cui fit satisfactio. De primis agemus in hoc paragrapho, de aliis verò in sequentibus.

§. I.

Conditiones ex parte satisfaciens requiruntur.

Disco primo, ad satisfaciendum requiruntur ex parte satisfaciens quod sit in gratia, scilicet, debite opera quæ eliciuntur ab homine in peccato mortali existente non sunt satisfactoria, etiam pro poena temporali peccatis remissis debita. Ita D. Thomas hic quæst. 14. art. 2.

Probatur breviter. Tum quia opera hujus vitæ, etiam poenalia, non sunt comparabilia, nec proportionem habent cum poena purgatorii, & consequenter per se non habent valorem ut mittant illam, sed indigent gratiâ quæ hoc valorem accipiant: gratiâ, inquam, non solum auxiliante, verum etiam, imò præcipue, sanctificante, ut conferat dignitatem personæ à qua satisfactio habet valorem & moralem proportionem ad debitum persolvendum. Tum etiam, quia non possumus satisfacere Deo, etiam pro poenis peccatis debita, ex vera & stricta iustitia, ut articulo præcedenti ostensum est, sed tantum ex amicitia. Atqui satisfactio quæ fundatur in amicitia divina, supponit gratiam: Ergo &c. Adde quod licet est generalis, ut quod sine charitate fit, nihil proficit ad vitam æternam; quod tamen effectivum, si opera extra charitatem facta, essent satisfactoria pro poena temporali, utpote cum reatu poenæ temporalis quandiu remanet, retardaret gloriæ affectationem.

Ex his constat, bona opera in mortali peccato non reviviscere, etiam quoad satisfaciendum, adveniente postea gratiâ, quia nunquam fuerunt viva & satisfactoria. Non sunt tamen illa opera etiam in peccatoribus omnino inutilia; valent enim primo ad satisfaciendum præcepto, secundo ad mitigandas passiones, tertio ad præmium aliquod accidentale, quarto ad disponendum hominem ad similia bona opera, quando erit in gratia, elicienda. Demum ut observat D. Thomas hic quæst. 14. art. 3. ad 3. sunt aliqua bona opera ex quibus manet aliquis effectus in satisfaciens, etiam postquam actus satisfaciens transiit, quæ licet in statu peccati eliciantur, postea tamen ab homine justificato possunt Deo in satisfactionem offerri: v.g. ex jejunio manet corporis debilitas, & ex elemosinarum largitione, sublimitas diminutio, quæ sunt quædam poenaliæ, quas si homo justificatus offerat Deo, acceptabit illas Deus in satisfactionem pro poena temporali, quamvis jejunium & elemosinæ largitio in statu peccati facta fuerint.

Dico secundo, ad satisfaciendum ex parte satisfaciens requiritur alia conditio, nimirum status viatoris.

Probat: De satisfactioe eodem modo philosophandum.

Josephandum est ac de merito, servata proportionem, præsertim cum omnis actus satisfactorius sit etiam meritorius, ut infra dicemus. Ergo sic ut post hanc vitam nullus est locus merito, ita nec satisfactioni. Unde Christus dicebat Joan. 9.

Venit nox quando nemo potest operari. Ubi per noctem status hominis post mortem intelligitur, in quo nemo potest meritorie vel satisfactorie operari. Unde Origenes hom. 3. in Psalmum 36. Dominus & Salvator ait, *veniet nox quando nemo potest operari*, & hoc dicit de illo tempore quod erit post hoc seculum, tempore quo unusquisque pro malis suis recipiet penas. Tunc ergo dicit, *noctem illam futuram*, cum iam nemo potest operari aliquid, sed unusquisque tunc patitur ex operibus suis quæ hic posuit operatus est.

Cum ergo nox fuerit, nemo operatur. In illo tempore malo, cum peccatores supplicii affliguntur, erit sine dubio fames his qui nullos fructus boni operis collegerunt. In illo autem famis tempore, saturabuntur iusti ex fructibus iustitiarum suarum. Sicut enim in deserto sex diebus colligebant manna, in sexta autem die non unus diei modum, sed quantum sufficeret ad crastinum colligebant, & unusquisque edebat in die Sabbati quæ collegerat in die sexta: ita etiam nunc velut sexta quedam dies putanda est Domini nostri Iesu Christi adventus, & tempus hoc dispensationis ejus, quam passionem suam hoc in seculo procuravit. Et idcirco dum in die sexta sumus, colligimus manna dupliciter, ut sufficere nobis possit, dum advenit vera Sabbati observatio populo Dei. Si enim non collegerimus duplices cibos, qui nobis & in presentis seculo sufficiant & in futuro, in diebus famis non saturabimur.

Confirmatur: Si homo posset post mortem satisfacere, animæ quæ purgantur, cum eliciant ferventissimos & frequentissimos actus charitatis & contritionis, statim pro penis maximis satisfacerent; subindeque non diu detinerentur in purgatorio, ut detinentur plurimæ.

§. II.

Conditiones ex parte ipsius operis satisfactorii necessariae.

15. Dico tertio, ut opus aliquod sit satisfactorium, debet esse liberum, bonum, supernaturale, ac penale.

Probatur conclusio quantum ad singulas partes. Et in primis quod opus satisfactorium debeat esse liberum seu voluntarium, constat, Tum quia actus satisfactorius est actus moralis & humanus: fundamentum autem moralitatis est libertas: Tum etiam, quia sicut homo non peccat nisi liberè operando, ita nec pro peccato satisfacit, nisi eliciendo actum liberum; & per hoc satisfactio distinguitur à satisfactione, seu à punitione coacta, & à pena quam quis invitatus patitur.

Observat tamen D. Thomas hic quæst. 15. art. 3. quod quamvis flagella temporalia à Deo homini immittantur, non sint in ejus potestate, sed veniant ei ab extrinseco; si tamen ea voluntariè acceptet, & patienter toleret satisfactoria sunt, Quia (inquirit) sunt aliquo modo ipsius patientis, in quantum ea acceptat ad purificationem peccatorum, eia utens patienter. Idem docet Tridentinum sess. 14. cap. 9. his verbis: *Docet præterea (Sancta Synodus) tantam esse divinam munificentiam largitatem, ut non solum panis sponte à nobis pro vindicando peccato suscipiis, aut Sacerdotis arbitrio pro men-*

Tom. V.

sura delicti imponitur, sed etiam quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo insulis, & à nobis patienter tolerari; apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.

Secundò, quod opus satisfactorium debeat esse bonum, non minus evidens est, quia per opera mala non possumus mereri remissionem pœnæ, cum potius novam pœnam mereamur.

Tertio, quod debeat esse supernaturale constat ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi dicit satisfactiones nostras esse opera ex meritis Christi: Sed quæ sunt ex meritis Christi supernaturalia, sunt. Ergo &c.

Tum etiam ex D. Thomæ hic quæst. 14. art. 3. ubi vult cum satisfactione nostra semper conjunctum esse aliquod meritum, per illam enim remissionem pœnarum purgatorii mereamur, quæ ad ordinem supernaturalem quodammodo pertinent, tum quia fide supernaturali nobis reverantur, tum etiam quia retardant nos à consecutione finis ultimi supernaturalis, unde licet ad meritum præmii supernaturalis, actus supernaturalis requiratur, ita & ad satisfaciendum pro pœnis purgatorii.

Denique quod opus satisfactorium debeat esse pœnale, colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi opera satisfactoria vocantur pœnas satisfactorias, & Can. 13. *pœnas sponte susceptas, vel à Deo inflictas, vel à Sacerdote injunctas.* Scriptura etiam assignat pœnitentibus opera pœnalia pro satisfactione peccati, Joël. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu & planctu.* Matth. 11. *In cilicio & cinere pœnitentiam egistis.*

Ratio etiam suffragatur, nam ut discutit D. Thomas hic quæst. 15. art. 1. satisfactio fit tum ut peccata præterita vindicentur, tum ut futura caveantur: Sed ad utrumque requiritur opus pœnale; Ergo &c. Minor probatur quoad utramque partem, & in primis quod ut peccata præterita vindicentur, opus pœnale sit conveniens, manifestum videtur, debet enim hæc vindictio seu recompensatio ita fieri, ut quantum se glorificavit peccator, tantum detur ei tormenti & luctus, ut dicitur Apocal. 18. & tantum recipiat pœnæ & supplicii, quantum delectationis inordinatæ, in creaturarum perversa fruitione recepit. Unde Gregorius homil. 2. in Evang. relatus à D. Thomæ eodem articulo, in argumento sed contra: *Inustum est, ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per pœnitentiam, quantum majora sibi intulit damna per culpam.* Deinde quod ut futura peccata caveantur, opus pœnale utile sit, patet ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi hæc habet: *Proculdubio magnopere à peccato revocant, & quasi freno quodam coercet hæc satisfactoria pœna, cautioresque & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiant.* Ubi enim homo expertus est pœnam, non facile redit ad culpam. Unde Philosophus 2. Ethic. ait quod *peccatorum medicina sunt pœnæ.*

Dices, Omnis actus virtutis est satisfactorius: 16. Sed dantur aliqui actus virtutis qui non sunt pœnales, puta actus virtutis temperantiæ quem quis exercet comedendo cibos delicatos, vel bibendo vinum quod placet: Ergo omnis actus satisfactorius non debet esse pœnalis.

Propter hoc argumentum Petrus Ledesma & aliqui alii docuerunt dari aliquos actus virtutis qui non sunt satisfactorii, illi nempe qui nihil pœnalitatis habere videntur, sed potius delectationem afferunt & jucunditatem, ut manducare